

¹⁰
28-3-70

Κομπι 79'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. Φ. I, 10/1970

Α.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20 Ιανουαρίου - 10 Μαρτίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομόπολις) Κομνηνά....
(παλαιότερον ὄνομα: Κοῦρ. Λάρ.), Ἐπαρχίας .... Ζάνθης,
Νομοῦ ..... Ζάνθης.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἀνδρον-
λάκης... Γεώργιος ἐπάγγελμα .. Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις .. Κομνηνά Ζάνθης....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον..... Τρία.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ... Ἀγαθαγγελίδης Παναγιώτης
β).....

ἡλικία... 57... γραμματικαὶ γνώσεις... ἀπὸφοίτας Δημοτικῆς

..... τὸς κατὰγωγῆς Κερασούντα ●

Πόντου... ἔξεδωκεν τὸ ἔτος... 1922...

β) ἔτος... ἐγκαταστάσεως εἰς Κομνηνά... 1924

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προδρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Ἡ μὲν δύναμεναι νὰ καλλιερῇσιν
ἐφ' ὧν ὄντο διὰ βοσκῆς ποιμνίων, οὐκ ἔχοντες διὰ σποράν
Ἐπὶ τῇ αὐτῇ χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; Ἐπὶ τῇ αὐτῇ χωρισταὶ.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Ἀντικαθίσταται εἰς τὴν εὐχέρειαν.....
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην
καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, ἐξ ὧν τὰ τέκνα διαμέ-
νουν μαζὶ του. Ἐξ ὧν τὰ τέκνα ἀδευαρίζοντο ἀπ' αὐτοῦ
μετὰ τὸν γάμον των, τοὺς ἔδινε μέρος ἀπὸ τῆς περιου-
σίας του.

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

Συγχρόνως... εἰς ἀμφοτέρας.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; *Ὁχι, ἡσχολοῦντο μόνο μετ' τὴν τέχνην αὐτῶν.*

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; *Εἰργάζοντο... θεοὶ καὶ οἱ ἄδελφοί. εἶχον ἀνεξαρτητὰ κτήματα... οἰκογενειακῶς... (ὡς... μεσάτορες).....*

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.) *μισάτορες* Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα;) *εἰς... εἶδος.*

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; *Ναί.*

Ἐποχικῶς, διὰ τὸ θέρισμα καὶ τὸ φύτευμα καπνοῦ. ἤρχοντο ἀπὸ ἐργοφύλων. ἦσαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες. ἡ ἀμοιβὴ ἦταν κατ' ἀποκοπὴν εἰς χρήμα.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρεταί) ἢ δούλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; *Ναί. ἤθελον ἐργοφύλους.....*

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; *Συντηθῆναι εὐρίσταν ἐργασίαν ἐπὶ τὸν σάτοραδινῶς... ἐφευγον εἰς Ρωσίαν εὐρὸς ἀναζητήσεων ἐργασίας.*

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

ὡς... ἐργάται.....

- δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

2) χωράφια ἐλιπαίνοντο: 1) με ἐ ζωϊκὴν κόπρον
2) φυτικὴν... καὶ 3) με ἐ κάλυψιν (εὐκαλ. φασφίαν)

- 2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .... 1910. (περίπου)

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... ἤσαν ἀγνώστα εἰς τὸν τόπον.
Ἐδῶ χρησιμοποιοῦνται μετὰ τὸ 1930.....

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).
Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;
Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ....
Δεν υπάρχει σιδηροῦν ἄροτρον.....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

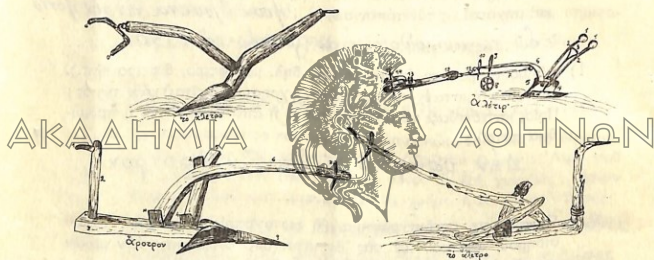
- 1..... 4..... 7..... 10.....
2..... 5..... 8.....
3..... 6..... 9.....

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Δὲν ἐχρησιμοποιεῖται ἐν τῷ τόπῳ
3) Μηχανὴ θερισμοῦ ..... -//-

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχυῶν (δεματιῶν). Αὐτὸ ὑπάρχει...
 5) Μηχανή ἄλωνιςμοῦ. Αὐτὸ ὑπάρχει, Μετὰ τὸ 1956 ὑπάρχει
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον. Ὁ καὶ εἶς κατασκευάζει.
τὸ δὲ μὲ τὸν (ἐν κτήσιν, ὄχι οἱ ἐργάται) ξύλιν.
πέλεκυν τοῦ κατασκευάζειν. ξύλινον ἄροτρον).

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖα διαφορὰι ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἀρότρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα :

- 3) Ἰχνογραφῆσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾷται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

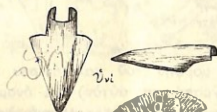
(¹) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν ; δηλ. τῶν χωματέρων (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἐκάστου.

... τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο μιᾶς
μορφῆς διὰ τὰς ἀροτρίασεις ὅλων τῶν εἰδῶν
τῶν χωραφῶν.

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἡ σιδήρου;.....

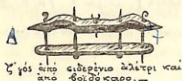
ἦτο ξύλου.

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

α. πριόνι, β. ἀρίδι, γ. ἀρνάρι, δ. σκεπάρνι.

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Διὰ τὰ ὄργωμα ἐχρησιμοῦντο βόδια σήμερα χρησιμοποιοῦν ὄνους καὶ ἡμίονους.*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; *Δύο... βόδια... ἢ 2 ὄνους ἢ 1 ἡμίονο*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; *Ναί, διὰ τὰ βόδια, διὰ τοὺς ὄνους ὄχι.....*

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.). *Ἡ μορφή τοῦ ζυγοῦ εἶναι ἡ ἴδια. βλ. εἰς σκῆμα 3α*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

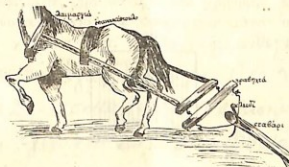
ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. *βλ. εἰς σκῆμα 3β*
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). *Γατρός... ἢ... λοῦρι*
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *ἀπὸ τοῦ 1930*

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; *βλ. εἰς σκῆμα 1*

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον... Η. σ. α. ευ. π. π. ε. ο. ι. α. ν. φ. ρ. ε. ι.
 τ. ὁ. ἄ. λ. ο. γ. ο. . δ. ι. ᾱ. ν. ᾱ. ρ. ο. σ. δ. ε. θ. ῃ. . εἰς. αὐ. τὴν. τ. ὁ. ἄ. ρ. ο. τ. ρ. ο. ν.
 ρ. ἔ. χ. ε. ι. τ. αἰ. . χ. α. ι. μ. οὔ. τ. . (ε. γ. ε. δ. ε. . εἰ. μ. ὧ. ν. 1).....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἄγρου ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. ὁ ἄνδρας

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερώς, πώς γίνεται το ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἡ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *Ἡ αὐτὴ ἀρχὴν. ζεύονται τὰ ζῶα διὰ τῶν ψυχῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ ἄροτρον ἐκκινεῖται μετὰ τὸ χάψο ἢ λουρὶ, ὃ ἐκκλίνει. εὐρίσκεται εἰς τὸ μέτρον τοῦ ψυχῶν.*
2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον... *τὸ ἴδιον*

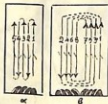
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανον· μέσχοινί, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
 .μ.ε. σ.χοινί... κατευθύνει... ὁ γεωργός... τὰ ζευ-
 γμένα... ζῶα... πού... ἔχει... δεθῇ... εἰς τὰ κέρατά... τῶν...

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Ὁργώνεται... τὸ χωράφι... με ἀνοιγομένας αὐ-
λακας... κατ'εὐθείαν γραμμὴν.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, γτάμιες, σιασιές, μεσοδράδες κ.λ.π.) ; Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο... κατὰ... κταμίες ἢ ταυτάδες.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακιάν ; . Ναι... με αὐλακίαν.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ; Αὐτὸ ὁφείλεται ἢ συνήθεια, ἀλλὰ κατ'ἀνάγκην... φάρες ἐγένετο λόγω ἐλλείψεως ζώων.
- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὄνι : καθέτως, πλάγιως, βαθιὰ κλπ. Ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὄνι... γαλίας... ἐγένετο τὸ ὄργωμα με τὸ ἐλίμτρι (λίχτρο) κατ'εὐθείαν.

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρήσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὄργανα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὄργανα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Πρὸ τῆς σπορᾶς τῶν δημητριακῶν ἐγίνοντο... τὰ... ἑξῆς ὄργανα... 1) τὸ λίχτρομα δηλαδὴ τὸ γύρισμα 2) τὸ τσαμάνισμα (τὸ σπάζσιμο τῶν βόλων) καὶ 3) ὄργανα... ἐγίνοντο κατὰ τὸ φθινόπωρον.....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἄνωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ *ὁμοίας ὡς ἀντιέρα* ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη θέωυ νὰ ἀφῇται ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰν ἀνάπαισιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. *1) 30 τοῦ ὅτι αἱ ἐκταύσεις ἦσαν ἀπεριορισμέναι δὲν ὑπάρχει ἀγρονομία.*
- 4) Πόσα ὄργωματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *Τρία, ματὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ φθινοπώρου.*
- 5) Ποία ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; *1) τὸ δισάκι 2) τὸ ἀλμπανιότρο 3) τὸ ψυχωνι 4) τὸ ὑφρίονι (ὑφρὲν) 5) τὸ ἀρίδι (ψυχροστάχαι) 6) τὸ πριζομά-μελο: (μασμάς).....*
- β) Μὲ ποία γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

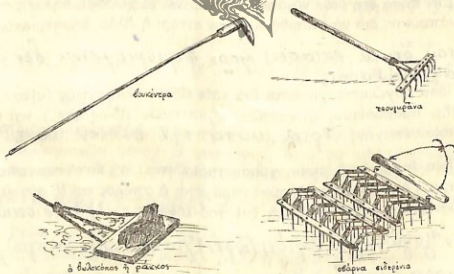
μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρὰν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *Καθαρίζονται με-*

ρίαι. ἔλκειψοειδῆ... σιδηρὰν. ράβδον, ἡ. εὐθεία. ἔχει... τοσαυτεγὴν. εἰς. τὸ. ἄκρον... φυλινης. ράβδον. και. ἔχεται. εἰς. ὑστρα. ἡ. Κ.Ε.Χ.Ε.Χ.....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); ... *Ν.αι.....*

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφῇ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Ἡ σκαφή... μερῶν... τοῦ ἀγροῦ. πού δὲν ἔχουν ὀργωθῇ... γέν.ε.τ.αι... μετ... τ.σ.αῖδα ἡ. χειρομασῖνα.

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάππα κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

1). Τό... χρησιμοποιεῖται (καρμὰς) .....

2). Τσαυδὰ... ἢ... Μαιεῖλ .....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

... τὸν... ζευγολάτην... εἰς τὸ ὄργωμα... ἐβοηθεῖτο ἀπὸ τῶν συζυγῶν του ἢ ἀπὸ ἄλλων ἀφρόνων τῆς οἰκογενείας ἐάν ὁδοῦντο.

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὁσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἴδους...

... Δὲν... ὑπῆρχον χωράφια, τὰ ὁσπρία καὶ καλλιεργοῦνται... εἰδικῶς διὰ ὁσπρία ἢ ὁσπρία τῶν ὁσπρίων ἐχίετο καὶ γίνεται κατὰ αὐλαμίες.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. Τὰ ἀμύνοντα...

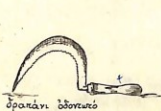
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν· ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. ... ἐφυτεύοντο... εἰς... αὐλαμίες .....

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.' Ἔργαλεῖα θερίσμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....
 .Μ.ε. τὸ δρεπάνι.....
 .....
 .....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

Χρησιμοποιεῖται αὐτὰ καὶ σήμερον τὸ
 ἴδιο δρεπάνι.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) Μ.ε. τὴν κόσσα

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
 .ἦτο καὶ εἶναι ὁμαλὴ.....
 .....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....
 .ἦτο χειρολαβὴ ἦτο κατασκευασμένη ἀπὸ ξύλο.....
 .....

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *Ὁ...δημητριαρχός. τὰς χειροσφαλὰς τὰς κατασκευάζει. ὁ ἴδιος. ὁ γεωργός.....*
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *τῶν ὀσπρίων. ναί, τῶν δημητριακῶν. ὄχι.....*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *εἰς ἐλάχιστον. ὕψος. εἰς τὸ ἐδάφος (0,05μ).....*
- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὰ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν, μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *καλαμια.....*
- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἀλλὰ προσώπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραχμῆς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; *οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα.....*
- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶννται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *πολλὰ. ὁμοῦ. αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.....*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. .... ἀγκαλιές.....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; *Θερίζουν. ἄνδρες
καὶ γυναῖκες. ὑπάρχουν. θερισταί, οἱ δαδι-
-οι. ἔρχονται δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ τὰ...
χώρῳ χωρὶς (μονοσυνήγατοι).....*

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀπακοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρήμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν).....

*κατ' ἀδομοδύνη. ἢ ἀμοιβή. ἤτο. εἰς χρήμα..
τὸ ἡμερομίσθιον... ἀνευ φαγητοῦ.....*

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

*οἱ. θερισταί... ἔφεραν... εἰς τὰς χεῖρας. ἀνύμην
(ἀπὸ τῆς ἡμέρας). μετὰ... μετὰ... (οἱ, ὡς οἱ, 15) διὰ
καὶ... ἀνύμην... ἀνύμην... ἀνύμην... ἀνύμην...
κατὰ τὴν... ἀνύμην... ἀνύμην... ἀνύμην... ἀνύμην...
τίποτα εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος των.*

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; *Ὁχι*

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. *Ναί*

*Ἄςα... ἀρωί... εἰς τὸ βράδον... σάκ. ἤλιον... αὐαί...
ἄμον... ἄρμος... τὰ χύματα... αἰνῶν... τὸ πᾶν αὐαί...
χιοί... γὰ... σφείρα... μοαία... γὰ... εὐσφαιρῶ... τὸ ψαμμένον...
χιοί τὸ χσιμὸν αἰνῶν*

- 6) Πού τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαι, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶδημον

*Ἦς... ἀπὸς τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ...
δὲν εἶχαν... κοινὴν εἰσπῆν*

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν*

- 2) Πῶς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὥς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματίων μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. *Μ.ε.τ.ο.τ.ο.ν.*
θερισμὸν ὅλοι· αἱ θερισταὶ μετέφεραν πρὸς...
ἀγκυλίες· συνήθως εἰς τὸν ἀρχηγόν· τινὲς ἀμ-
χυνεῖν πρὸς ὁ ὅπως ἔμαθα τὸ δεμάτιασμα.....
ἔδένοντο με σκονιὰ πατάτας ἐκτεταμένα.
ἀπὸ στάχους κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματίων
δ.δ.κ. ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχαλζιον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐποποθετοῦντο; *Μ.ε.τ.ο.τ.ο.ν.*
τὸ δέσιμον συγκεντρώνοντο πρὸς δεμάτια εἰς
ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ἀπὸ
15 αἱ ἔμαθα πρὸς γεγόμενα γενικά· ὅσοι
θετοῦντο κατὰ τὴν εἰρήνην σειρά 5+4+3+2+1.
καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν γοραν.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....*τὸν φεβρουάριον*

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν. *ἔαν... ἢ... ἐκτασις... ἦτο... μεμῶ... τὸ ἐχάρισμα
τῶν... γεωμετρίων... ἐγένετο... με' σκαπάνην, ἔαν... ἢ... ἐκτασις
ἦτο... μεχάρις... με' ἄροτρον... (τὸ ἴδιον ἄροτρον τοῦ
ἐχρησίου μου τοῦ σου... καὶ... δὶα... πῶν... ἐξοργάν)... ..*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρά χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ...! 20χι.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σάνος καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). . . . .

(Παραθέσate καί σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) .....

.....

.....

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματίων πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

ἔδοξεν. τὰ μαλὸν. ἤτο. τὰ βασιμό. ἀφροῖόν. τῆς. φερικῆς
μαί. ἢ. ἐργασία. του. συνέδωτε. με. εὐν. ἀλωνισμόν. ἔ. εἰ.
ἔ. δ. ὅ. ε. το. με. γὰρ. σκαμασία. εἰς. τὸν. αἰωνισμόν. ἢ. μεταφορά
τοῦν. δεματίων. ἐκίνετο. με. τοῦς. ἀνους. εἰς. τὴν. αὐλήν.
τοῦ. σπιτιοῦ. ὅθου. ὅ. δ. ἔ. καί. τὸ. ἀλώνι.

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; .....

ἡ. χώρος. ὅ. δ. τοῦ. τοποθετοῦνται. τα. δεμάτια.
ἔ. ε. χ. ε. το. ... ὅ. ε. μ. α. ν. ι. ....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .....

.....

.....

.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; ... ἔ. εἰς. ... τὴν. αὐλήν. ... τῆς. οἰκίας: ...

.....

.....

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρη-
σίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἰ. ν. ἡ. εἰ. . . εἰς . μίαν . μόνον . οἰκογένειαν . . . . .

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἰ. ρ. χ. ι. γ. ε.

τὸν . ἡ. ἴ. γ. ο. σ. το . καὶ . τ. ε. λ. εἰ. ω. ν. ε. . τὸν . ὀ. κ. τ. ῶ. θ. ρ. ι. ο. ν

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) . . . Χωματάλωνο . εἰς . .

ε. κ. ῥ. ι. α . . μ. ὀ. ν. ῥ. α. ν. . . . .

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστοῦ ἐτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνο)· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) . . . Καθαρισμὸς . . . χ. ὀ. ρ. τ. ω. ν. . καὶ . εἰ. δ. α .

λ. εἰ. ψ. ι. δ. . τοῦ . δ. α. π. ε. δ. οῦ . ε. μ. . χ. ὠ. μ. α. τ. ο. ς . . . . .

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἰ. ὀ. χ. ι. . . . .

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ὀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.
 τὰ δέματια..τὰ..ἐμὸν..εἰς τὸ μέσον..καὶ..ἐν...
 συνεχεῖαι..ἐρεχλιν..μέσα..εἰς..τὸ ἄλῳνι..τὸ μέρος..
 τοῦ..σάκκου..αὐτοῦ..εἶχε..καρδιά..τὸ ἐκκαθιστο..ἐγίνετο...
 θυμῶνι.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἄλῳνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ῆσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

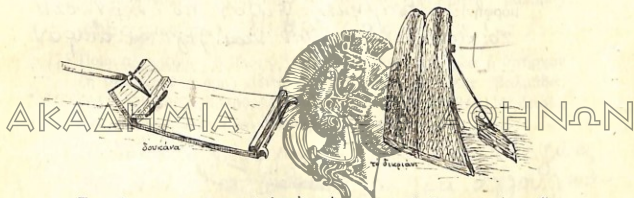
α) Ἀλῳνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλῳ-
 νιστοῦ ἐξυλίου στῆλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στήγιερς,
 στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.α.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καλοῦται νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

.....ἀντικεινῶν..τρόπος...ἀλῳνίσματος..τῶν..
 σταχύων...δὲν...ἐκρηκτομοῦται...ὡς...ἔνθε..
 τῶν...ματοῖων...τὰ...κῶν...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἄλῳνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἄλῳνό-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἄλῳνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῆλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἄλῳνιστοῦ. Τὰ ἄλῳνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειράν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἄλῳνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχιδῶν σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

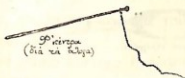
Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκιάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) Ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; .....

...τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα... χρησιμοποιεῖτο
εἰς τὸν Πόντον καὶ... κατασκευάζετο ἀπὸ εἰδικούς τεχνίτας
εἰς τὰ σκῆψα... διαρμύ... με... 2 μ... καὶ ἀφ' αὐτοῦ...
...περιφέρει... ἀφ' αὐτοῦ... δουκιάνα... καὶ... χρησιμοποι-
...οἱ εἰς τὸν... ἀλωνισμὸν... τοῦ... καὶ... τῆς κριθῆς.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .*Ἡ... ἐργασία τοῦ ἀλωνι- σματος... ἐνὸς... στρώματος... γίνεται... ἀπὸ... ἡ... σ.ε.ρ.α...*

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
ἀβόριστοι... ἡ... ἀλιχνιστοί...

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με' ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. κοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνισταὶ καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδιά ἢ αἰγὰ καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν.....

Ὁ... ἴδιος... ὁ γεωργὸς... με' τὰ... ἰδία... τοῦ ζῶα... ἐὰν... εἶχε... εὐδαίρκε... τὰ ζῶα... ἀπὸ... γεω- ργῶν...

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με' ζῶα καὶ με' ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρ- χον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με' χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με' ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ναὶ... τὸ κοπάνισμα... αὐτῶν... με' χονδρὸν ξύλον...

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον· μήκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; .....

Ἐλέγετο... λιχέρ... καὶ... ἐκατασκευάζετο... ἀπὸ... διάφορα ξύλα... εἶχε... μήκος... 2 μ... καὶ πᾶχος... 0.03 μ.

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.)... εἰς... τὸ... ἀλώνι,.....
 .. διὰ τὸ... φασόλια.....

κοπανοὶ στρογγυλοὶ

εἰκὼν 1

ξύλο κομμοῦντό διὰ τὸ κοπάνεμα
 μικρῶν σιμῶν δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

τὸ δικάβαλλο

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; .. συν. γ. θυμ. .. μένον. ὑποδ. .. συν. μεθωλ.
 τ. π. .. οἰκογενείας.....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

ἀ. ἀ. ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε...
 ἀνδρὶ ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε... ἐνθάδε...

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῦται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι), καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... ..

οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι...
 οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι... οἱ ἀλωνισμένοι...

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλου ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

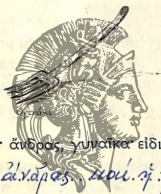
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ βωρός. ἔχει...

ἄχμα... στραγγυλόν...

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο...

Ὁ ἀνέμισμα... γίνεται... μέ... το... λεχμετέρ...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Λιχναῖ... καὶ... ὁ ἀνδρας... καὶ ἡ γυναῖκα...

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ὁ ἀνδρας... τεμάχια... σταχύων, τὰ ὅποια
μετὰ τὸ λίσσιμα παραμένουν... χονδρὰ... σιμύθρα...
... ἐξ... ἐξουγείρεται... ἀποχωρίζεται... τοῦ καρποῦ
ζωῶν... τὰ σιμύθρα...

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

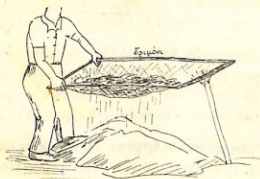
Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολόνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 θίζεται τοῦτο ..... Α. ΕΥ... ΞΥΝΕΤΟ...

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; Η. διαλογε
ται... καρπὸν. ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ. παραμείναντα. χονδρὰ
τεμάχια. πῶν. σταχύων... γίνεται... μετ' αὐτοῦ... εὐσεμνί
τ' ἀγροῦ...

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρῶθρον, ἡ δὲ ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μετ' ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετ' τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) *ἔχεται. τὸ... αἰτεμίσμα*

*αἰτεμίσμα φεύχεται... τὰ... αἰχυρά... ἢ... ἐναυαγίζονται...
ξέχεται... ὅθι... ἀντεπυρρίζονται... τοῦ... καρποῦ... διὰ...
ταῦ... μοσμίαν (μοσαίικι... τ' αἰωνιανῶν)...
.....
.....*

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; *ἔχεται... ἐτοιμασθῇ... ὁ καρπὸς*

εὐχρηματίζεται... εἰς... σωρόν... Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ

*σωροῦ... σταυρός... καὶ ἀναρτῶνται ἀπὸ αὐτὴν... καὶ... ἀσπασμὸς... τοῦ σωροῦ... ὑπὸ... τοῦ γεωργοῦ...
ὁ σταυρὸς... ἀρτίζεται... ἀπὸ... θάβειν... δὲ ἔρχεται ἀπὸ...
τῆς κορυφῆς τοῦ σωροῦ καὶ ἀναρτῶνται ἐπὶ τὴν ἄλλην ἄκρην.*

- 8) Ἀλλὰ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....
.....
.....
.....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας)....

ἦταν μία δοχεῖα τοῦ ἔθρου καὶ καταβλήθη εἰς τὸ ἄλωνα. ἦ τὸ σάϊτι. (Ὁ... Τὰς ηὐχέλους μετροῦσε τὸ μαρμό. (ἡ δὲ δοχεῖα μετὰ τὸ σάϊτι) αἱ ἐδαφνε δέματα δὲν ἔδαφνε εἶδος ἄλλο χρῆμα.)

μυσοκοίλι

κοῦπελος

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνα ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωιότικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημοτικῶν (δόμοα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνθεῖας) Ὁ... μαρμό. ἀνδρὶ μετὰ εἰς τὸν... ἐντὸς τῆς οἰκίας

εἰς εἰδικὰς ἀποθήκας... ἀνδρὶ μετὰ εἰς τὸν... ἐντὸς τῆς οἰκίας

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνα. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ... εἰς αὐτοθῶκον... ἐν τῷ τοῦ
χωρίου (ἀχυρῶνα).....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τούτων καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

... 4. διαλογὴ... ταῦ. ἐπὶ ὅρῳ... ἐχίνετο... μετὰ τὸ
ἀλώνισμα.....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύνων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς· ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκόπον καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

Δ'. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ..

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; .....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἑορτικὰ, ᾠσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΛΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Β. ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔ. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΑΠΟ.

ΔΑΡΤ.

ΤΙΠΟΤ.

8849, 9889

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Το Διευθυντή Κοινωνίας

ε. Κοινωνίας

ΠΡΟΣ

Το Κέντρον Ερευνῶν τῆς
Ελληνικῆς Λαογραφίας.

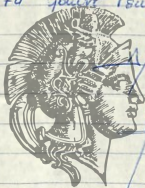
Εἰς Ῥώμην

"Περὶ συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης"

ἔχομεν τὴν τιμὴν ν' ἀποστεί-
λῃμεν ὑμῖν λαογραφικὸν ὕμνον
συλλεγὲν ἀπὸ τοῦ διδασκαλοῦ ἡμετέ-
ρου Γεωργίου.

ἐν Κομνηνῶν τῇ 19-3-1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ὑπὸ τοῦ Σχολείου

ΚΟΜΗΝΗΝΩΝ

Γεωγραφικά στοιχεία του χωρίου Κομνηνών

Τὸ χωρίον τῶν ΚΟΜΝΗΝΩΝ εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀντικύον τμήμα τοῦ Ν. Ζώνθης. Ἀντίζει εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν ἀπὸ τοῦ γεωγραφικοῦ-εὐκλειδευτικῆς ἀπόψεως καὶ εἶναι κτισμένον εἰς τὰς δυτικὰς παρυφαιάς τοῦ ὄρεινου συγκροτήματος Ἀχλάτ-Τσαλ. Ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς τοῦ καλύπτεται καὶ ἀποσφαλμάσσεται ἐκ τῶν ψυχρῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τῶν ὄψωμάτων τοῦ Ἀχλάτ-Τσαλ καὶ μόνον πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος ἔχει ἔξοδον καὶ ἀπὸ τὸν ἑσπέρου, ἑσπέρου καὶ ἡ μαθητὴρ-σιμος γὰρ τοῦ χωρίου μέχρι καὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁδοῦ τοῦ ὁδοῦ Νέστου.

Οἱ κάτοικοι εἶναι ὅλοι Πόττιοι καὶ ἤλθον κατὰ τὰ ἔτη 1918-1924, γέροντες καὶ τὴν ἀρχι-ἐκκλησίαν ἐκ γουρτομακρίνης (γεωτομακρῶν).

Εἰς τὴν σημερινὴν θέσιν τοῦ χωρίου, πρὸ τοῦ 1912 ὁδοῦρχεν τοῦ Κούρ-χάρ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κούρ-χάρ καὶ ὁδοῦρχεν ἀπὸ τῶν βουλγαρίων τὸ 1912, ἔπειτα, ἀπὸ ἐκτὸς μέχρι τῆς ἀρίστης τῶν Ποντίων.

Τὸ 1925 μερίμνη τῆς ἐπιτροπῆς Ἀποματαστάσεως Προσφύγων ἐκτίσθησαν τρεῖς συναιμισμοὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κούρ-χάρ οἱ ὁποῖοι ἀδελφώσαν τότε καὶ ἀδοτελοῦν σήμερον τὸ χωρίον τῶν Κομνηνῶν.

Διὰ τὰ δόξῃ ἡ ἐκωνυμία - Κομνηνά - ἐχρεώσθη νὰ ἀναθῇ ἡ ἀπομακροτητα τοῦ 1925, ἡ ὁδοῖα καὶ ἀδοτάσεις νὰ δόξῃ ἡ ἐκωνυμία Κομνηνά κατ' ἐξέτασιν τῶν Κομνηνῶν Ἀπομακροτέρων τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι ματῆγοντο ἐκ τῆς πόλεως.

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἀποδουλειστικῶς μὲ τὴν μαθητὴρ-ἐκκλησίαν καὶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ μὲ τὴν γουρτομακρίνην καὶ τὴν μαθητὴρ-ἐκκλησίαν τῶν δαμπτριαίων. Ἡ σκὰρα τῶν δαμπτριαίων γίνε-ται εἰς κτήματα τὰ ὅποια δὲν ἀποσφάσσονται διὰ μαθητὴρ-ἐκκλησίαν (εἰς ἀίονα), καὶ γίνεται κατὰ τὸν ἴδιον ὁδοῖον τρόπον ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὸν Πόντον μὲ ἐλαχίστας

μεταβολάς, κυρίως ὡς ἀπὸς τὰ μέσα μαθητηρχείας.

Τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον ἀπορρίπτεται διὰ σθεράν ὀρχώνεται κατὰ τὸν ἄρχοντον, σθερνύζεται καὶ κατὰ τὸν Νοεμβρίον, Δεκεμβρίον καὶ Ιανουάριον σθερνύζεται καὶ ὀρχώνεται. Τὸ ὀρχωμα γίνεται μὲ δύο ὅρους ἢ μ' ἓνα ἡμίονον. Εἰς τὸν Τρόντο τὸ ὀρχωμα ἔχεντο μὲ βόδια καὶ ἐκρησμοδοεῖτο τὸ ζώγιον ἄροτρο, τὸ ἄροτρο δὲ ὁδοῖον ἐκρησμοδοεῖτο καὶ κατὰ τὰ ἄρῳτα ἐστὶς τῆς ἐκματαστάσεως τῶν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν. Τὸ ἄρῳτο ὀρχωμα (λίχτρεμα) εἰς τὸν Τρόντο ἐλθεῖν ἔχεντο μὲ τὸ ἐλίτρι. Μετὰ τὸ λίχτρεμα ἔχεντο τσαμάνισμα (σβαρνίμα) μὲ τὸ τσαμάνι καὶ κατὰ τὸ γυνόδωρο σβαρνίμο καὶ ὀρχωμα. Ἡ γυνόδωρος ἐδῶ γίνεται διὰ κυμιῶν γυνόδωρων κατὰ τὸν ἡαρίγιον.

Ὁ θάρισμός γίνεται τὸν αὐτὸν αὐτὸ Μουσουλμάνους ἐρχάται **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΑΘΗΝΑΝ**

Ἡ μεταφορά τῶν στάσεων γίνεται δι' ὧν εἰς μίαν θεὸν ἔξω ἀπὸ τὸ κυρίον. Εἰς τὴν θεὸν αὐτὴν συγκεντρώνονται ὅλοι οἱ στάσεις τοῦ κυρίου. Ἐπὶ εὐαστος γεωργός μαρεῖ τὸ θυμὸν τὸν εἰς ἐκῆμα μύνον. Τὸν ἄρχοντον ἀγωνίζονται ἀπὸ ἀγωνιστίας μηχαναὶ αἱ δαδαῖαι ἐρχονται ἀπὸ ἄλλα κυρία. Εἰς τὸν Τρόντο εὐαστος εἶχε τὸ ἀγῶνι τὸν τὸ ὁδοῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐτὴν του. Τὸ ἀγῶνισμα τῶν στάσεων ἔχεντο μὲ τὰ γῶα (βοοειδῆ) ὡς ἔξω: Κατ' ἀρχὴν γέγονται τὰ βόδια διὰ τὸν θυμὸν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ θυμοῦ ὑπάρχει γάιτος μὲ τὸν ὁδοῖον συνδέεται τὸ δουάνι, ἢ ἡ ἀγωνοδωτρα. Τὰ δύο γῶα τὰ δαδαῖα ἔστυον τὸ δουάνι ~~δε~~ εὐανόνητο μυαλιῶς μέσα εἰς τὸ ἀγῶνι.

Σημειωτέον ὅτι, τὰ δαδαῖα ἀπὸ ριγθῶν εἰς τὸ ἀγῶνι, εἰς τὰ Τρόντο, στεμαχίζοντο εἰς τὸ μέσον. Τὸ πνεῦμα τοῦ στάσεως ἀπὸ ἔξω τὸν μαρδὸ ἐρίετο εἰς τὸ ἀγῶνι διὰ τὴν ἀγωνισθῆ, τὸ ἀδολογῶν τὸ εὐανόν θυμῶν καὶ εὐαν ἀρχότερα τοὺς ἐδίδετο ἢ

ελευθερία (κατά το φθινόπωρο) το αγωνισicon, άλλως το ξερι-
μοποιούν έδως ήτο ως τροφή διά τὰ ζώα κατά τόν χειμώνα.

Άφού τελείωνε τό αγωνισμα τών στάσεων, μέ τό τουρνουά
(σαινς γήινους έμ μή διατάτος οιομ) έσυμμετρώνοντο εις τό κέντρον
του αγωνισιού εις σχήμα κύκλου καί έν συνεχεία έχένετο τό άνέ-
μισμα. Ειδιώς γιγνιστής δέν ύπάρχε. Έρίχνιζον καί οί άνδρες καί
οί γυναίκες. Μετά τό γίχνισμα τὰ διαμερίνοντα κατά τέταρτα
άδιαχωρίζοντο διά κοσμήλον (κοσμίνε τ' αγωνισιού: κατασκευασμένο
αυτό έάρμα). Άφού υπήρκοι ο μαρτός άπό εις τ-ένες ύγες συμ-
μετρώνεται εις σωρόν. Έπί τούτου χαράσσεται σταυρός καί άπορρίπ-
τε προσκύνησις καί άσπασμός του μαρτού ύπό τών διαμερισμομένων.

Ήν όψιν ότι ο τρόπος αυτός του αγωνίσματος έχένετο εις τόν πόντο
αι έδώ μέχρι τό 1956 άπερίθεν, σήμερα έχει άρτεμαστασθή από άγωνι-
στικής μηχανής.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ τών μεταγέρων εις τών άδων άδων
άποθνήσκει εις ειδικάς άδων (άριόρι)

Η συλλογή τών άνωτέρω στοιχείων έχένετο ύπό του
[Γεωργίου Ανδρουλάκη διδασκάλου. Άπό 20 Ιανουαρίου μέχρι
10 Μαρτίου 1970]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ κόσσα:

(διὰ τὸ θέρισμα χορτῶν)

Ἡ ἴδια χρησιμοποιεῖται καὶ σήμερα.

Τὸ παλαιὸν ξύγιον ἄροτρον τοῦ σήμερα
δὲν χρησιμοποιοῦται.

1 = οὐρά

2 = οὐχ ἢ σάϊτα

3 = ταμῶν

4 = ὕνι

5 = αὐτίδα

σχῆμα 3^α

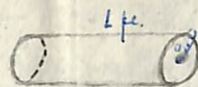
Ζυγός (διὰ βόδια)

Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν Πόντο
αἱ ἐδῶ μέχρι τὸ 1960 περίπου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

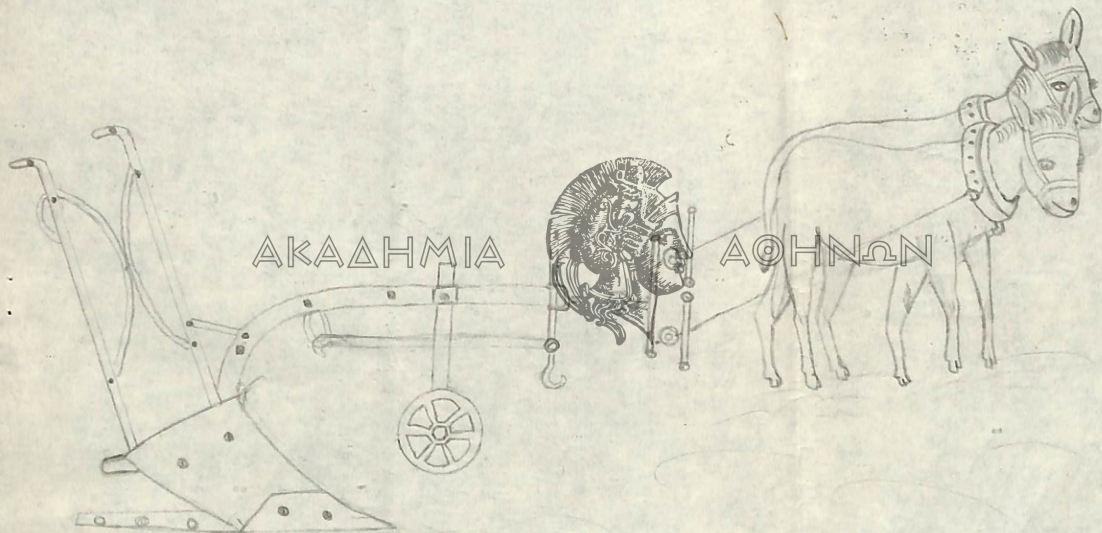
σχῆμα 3^β

ἀγωνόδετρα

Εἰσὼν 3γ

Δουκάνι: Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν
Πόντο αἱ ἐδῶ μέχρι τῆς
ἀγέλης ἀγωνιστικῶν μηχανῶν
(μέχρι τὸ 1956 περίπου)

Ἔτσι γίνεται τὸ γέφυρο δύο ὄνων μὲ σιδηροὺν ἄροτρον (σίκερα)

ἔτσι γίνεται τὸ ζεύξιμο τοῦ ἡμιόνου με σιδηροὺν ἄροτρον (σκέμα).

1 = χαλὸν

2 = χαλμάς

3 = Πάρμεσ ἢ τερεξία

4 = τευίρ

5 = ὄχ

6 = τὸ σίδερο τοῦ τευίρι

7 = λιμίχ

8 = μαχαίρ

9 = τὸ ξανίδι τ' ἀγελί

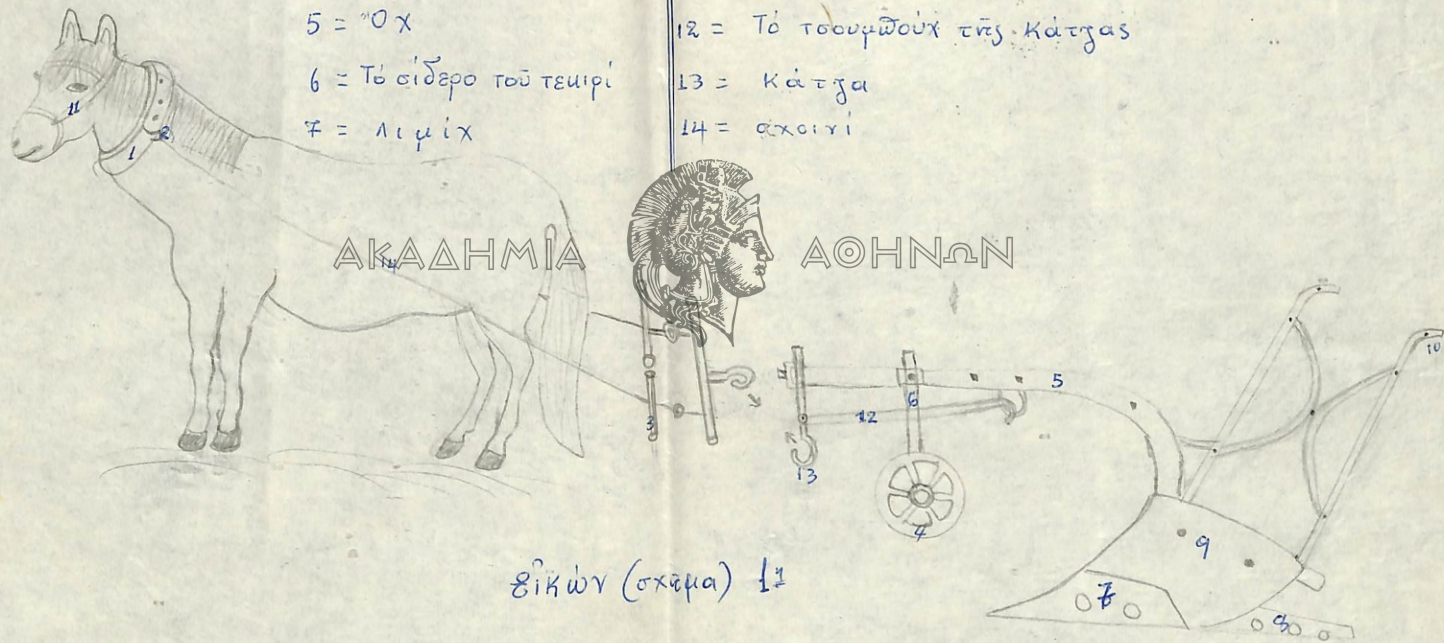
10 = χερούρι ἢ γάβε

11 = δουμάχ

12 = τὸ τσουμπόυχ τῆς κάτγας

13 = κάτγα

14 = ἀχοιγί

εἰκὼν (σέμα) 11

Β) Ἀνδριάντης Γιάννης

ἡλικία 70 χρονιαίαι γυνῆς Γ' Δημοσίου

τόπος καταγωγῆς Τραπεζοῦντα

Ἰσχυατρίδων τὸ ἔτος 1917

ἔχματα αὐτοῦ εἰς Κομινὴν τὸ 1929.